

– Kunsten skal ikke være middel for noe, sier Tone Avenstroup med adresse til Cultiva-byen.

Tone Avenstroup gjester sin barndoms by med kritisk kunstnerblikk. Hun er glad prosjektet hennes ikke er Cultiva-støttet.

AV EMIL OTTO SYVERTSEN
Foto: TRYGVE SKRAMSTAD

KRISTIANSAND: – Vi må få lov til å ha et frirom, i alle fall i kunsten, sier Tone Avenstroup (41).

Sitt frirom har hun nå i Sal 1 på Sørlandets Kunstmuseum. Det var i denne salen den etter hvert så famøse happeningen i forbindelse med Riksstillingens Detox-prosjekt foregikk i sommer.

Tone Avenstroup var der da, og hun fulgte debatten som kom etterpå med interesse og ikke så lite forbauselse.

Tone Avenstroup er en kunstner med kritisk blikk. Hun har bodd i Berlin de siste 15 årene. Hun er en etablert kunstner med mange prosjekter som er blitt lagt merke til innenfor sjangre hun betegner som intermediale og tverrkunstneriske.

Utstillingen som åpner i dag på Sørlandets Kunstmuseum, handler nettopp om å se på Kristiansand med et annet blikk, et blikk utenfra.

– Jeg vil gjerne være kritisk, og jeg spør meg selv hvordan man kan lage kritikk uten de store overskriftene. Jeg prøver å unngå å bruke mediernes språk. Bruker heller det poetiske språket. Derfor driver jeg heller ikke og slår med symboler sånn som i utstillingen Detox i sommer. De hadde en helt annen bruk både av farger og symboler, sier hun.

Fremtidsvisjon

Fra nå av og frem til midten av mars disponerer hun det største utstillingsrommet på Sørlandets Kunstmuseum. Utstillingen hennes heter *På besøk i en fremmed kropp*, installasjon og performance av Tone Avenstroup.

Utstillingens kurator, Frank Falch ved Sørlandets Kunstmuseum, beskriver den slik i et notat: «Gjennom klang, video, objekter, tekst og performance skapes en slags fremtidsvisjon. Skikkelsen Twill kommer på besøk til Kristiansand. I en udefinert tid vandrer Twill rundt i byen og snakker med folk. Hva de husker, om hvordan det var: Bioindustri i Kristiansand? Kanskje Golfstrømmen har snudd? Twill har et oppdrag, det er å finne Kristian. Hvor Twill kommer fra er uvisst, hvor lenge Twill oppholder seg her i byen, er også

ukjent. Om Twill finner Kristian, er et spørsmål som blir overlatt til publikum.»

Øst-Tyskland

Tone Avenstroup (41) er født i Oslo i 1963, men vokste opp i Kristiansand, noe dialekten fremdeles røper. Begge foreldrene var lektorer på Vågsbygd videregående skole. Da hun var 18 og ferdig med gymnasen, flyttet hun til Bergen og studerte teater- og litteraturvitenskap samt filosofi, til sammen i seks år. Deretter hadde hun ett års stipendopphold ved Humboldt Universitæt i det som den gang var Øst-Berlin, fra 1985 til '86, sågar med statsstipend fra Deutsche Demokratische Republik, Øst-Tyskland.

Hun skulle ta hovedfag i teatervitenskap og var langt på vei med en hovedoppgave om Brecht-tradisjonen i tysk teater. Men så ble hun oppslukt av teaterprosjektet Baktruppen som hun var med på å starte i Bergen i 1986, og dermed ble det la fare hen, la gå, med hovedfaget.

Baktruppen var et ti-personers manns- og kvinne-kollektiv som raskt ble et høyst nødvendig og dermed omdiskutert alternativ til alt som het etablert teater i dette lille landet.

Viktig institusjon

– Baktruppen er en viktig institusjon i norsk teaterliv. Vi var tidlig utenlands, deltok på de store festivalene i Europa. Vi oppdaget at når det gjelder dramatik og litteratur, blir vi lett ensrettet i Norge. En motebølge slår mye sterkere inn i Norge enn i Berlin. At Jon Fosse har beholdt sin stilling så lenge her, er vel et klart tegn på det. Baktruppen var veldig forskjellig fra det norske uttrykket, sier hun, og lar det samtidige skinne igjennom at hun nå feirer ti års selvstendighet fra Baktruppen med en god porsjon glede.

– Den er nok en mer harmonisk gruppe nå enn den var. En del har sluttet og et par nye er kommet til. Slik det var den gang jeg var med, var det en gruppe som var vanskelig å holde sammen. Husk på at vi alle var studenter den gangen vi begynte i Bergen i 1986, forklarer hun.

Ikke glansbilde

Nå har hun bodd i Berlin i 15 år. Og så kommer hun hjem til Kristiansand og lager kunst om byen. Hun kaller det et slags portrett av Kristiansand, ikke noe sørlandsk glansbilde, men noe som har mye med byen å gjøre.

– Her i Kristiansand har jeg ikke bodd siden jeg var 18. Det er godt over 20 år siden. Men jeg har familien min, far, bror og bestemor her, og jeg har

KRITISK BLIKK: Tone Avenstroup fra Berlin ser på hjembyen sin med poetisk og kritisk blikk.

gjort noen arbeider her gjennom årene, for eksempel Vinea for fem år siden i Kunstforeningen og på Bomuldsfabriken, forteller hun.

– Jeg ville bo i en storby og valgte Berlin i stedet for Oslo. Berlin er en metropol. Det skjer mye. Det er rimelig å bo der. Byen trekker til seg mange kunstnere. Byen er for tiden konkurrs, så de raserer sosiale goder og kulturtilbudet. Stipendordninger og prosjektstøtte er ikke å få tak i. Det er nok av steder å opptre, men en må gjøre det av egen lomme, sier hun.

I motsetning til Berlin opplever hun Kristiansand som stille og rolig, og ikke minst oversiktlig.

Uavhengig

Hun var i Kristiansand i sommer og fikk altså da med seg

den mye omtalte natten med Detox-performance og har gjort seg noen tanker om debatten som fulgte:

– Jeg gir på en måte mitt bidrag til den debatten med dette verket. Her er måker og sjogress, og jeg overlater ellers svært mye til fantasien. Men jeg stiller spørsmål ved det folk er vant til å se. Jeg slår ikke folk med symboler sånn som i Detox. Jeg prøver å være uavhengig av institusjoner for å bevare det kritiske blikket, jeg vil unngå å måtte selge meg, sier hun, og er glad for at hennes utstilling ikke er Cultiva-støttet.

– Etter debatten i sommer er det godt å vite at det skjer ting i Kristiansand som ikke er støttet av Cultiva. Jeg får inntrykk av at det er slik at hvis Cultiva støtter litt, så er det et Cultiva-prosjekt, og så kan de komme

med normer og regler for hva som skal være verdig støtten fra Cultiva. Kunsten skal ikke være middel til noe. Jeg vil være mye mer personlig vendt til den som opplever kunstverket. Det er det jeg mener med at vi må ha et frirom, i alle fall i kunsten.

Bak muren

Frihet og tvang er noe hun har hatt rik anledning til å reflektere over gjennom årene. Tysklandsoppholdet hennes begynte i Øst-Tyskland. Hun opplevde murens fall, og hun opplever utviklingen nå, 15 år etter.

– Er det slik at man lettere ser verdiene i det østlige sam-

funnet nå?

– Vel, det var noen verdier der. De hadde en sosial tenkning som var annerledes enn i det kapitalistiske profitt-samfunnet der enhver skal ha mest mulig ut av seg og sine. Vi lærer ikke lenger opp til å ta ansvar, til å ta del i et samfunn. Også det skandinaviske sosialdemokratiet hadde noen verdier som nå forsvinner i turbokapitalismen.

– Men en skal vel ikke ønske muren tilbake igjen?

– Nei. Å beklage murens fall er hva vi kaller «ostalgie». De jeg kjenner fra øst beklaget jo også at muren ble bygd. De kritiserte systemet, men de ble der. De forsøkte å drive kritikk innad, sier Tone Avenstroup som altså nå forsøker å drive kritikk i hjembyen sin, uavhengig av institusjoner.

Tone Avenstroup

(41) er født i Oslo, vokst opp i Kristiansand, studerte i Bergen og har nå i 15 år bodd i Berlin.

► Utdannet i teater- og litteraturvitenskap samt filosofi. Har i mange år arbeidet innen teater, performance og intermediale uttrykk i Tyskland og Norge.

► 1986-1995: Baktruppen, Bergen. 1997-2000: Akt, Berlin. 1998: Artist-in-residence, Podewil, Berlin.

► 2001-2003: Kunstnerisk rådgiver, Schloss Bröllin, Pasewalk.

► Litterær produksjon inkluderer blant annet hørespillet marbel & matrikel som fikk en førstepris i konkurransen Literatur.digital 2002 og østers ørsk / austertaumel, dikt i norsk/tysk utgave 2004.

► Aktuell nå: Utstilling på Sørlandets Kunstmuseum.